

”Framme” på Tjärnebo – ättlingar till Erik ”ur-Lax”

Bertil Holmström

I vårt föregående nummer publicerade vi en utredning om ättlingarna till en Erik ”ur-Lax” (utdrag nedan). Här skall vi försöka knyta samman detta med omslagsbilderna till detta och föregående nummer..

Tabell 2 (generation 1)

Björn Eriksson. Bonde Tjärnebo. F. ber. 1628. D. 1704 i Tjärnebo. G. 1:o m. Torborg Andersdotter. (F. i Tjärnebo. Död 1696 i Tjärnebo.) Far: Anders Reersen. Bonde Tjärnebo. F. i Treje, Skee. D. före 1653 i Tjärnebo. Mor: Anna Bryngelsdotter. Född i Tjärnebo. D. omkr. 1668 i Tjärnebo. [---]

Tabell 10 (generation 1)

Truls Eriksson. Bonde Tjärnebo. D. mellan 1706 och 1708. G.m. Boel Torstensdotter. (F. ber. 1654 i Mällegården, Näsing. D. 1738 i Tjärnebo.) Far: Torsten Tormosson. Bonde Mällegården Näsing. F. i Mällegården. D. omkr. 1680. Mor: Karin Andersdotter. Född uppskattat 1625 i Tjärnebo. D. i Tjärnebo.

Av tabellerna framgår att Björns första hustru Torborg är syster till Truls' svärmor Karin. (Det finns också en yngre syster Ingeborg.)

De båda halvgårdarna

I Den Røde Bog från 1391 nämns inbyggare "i Tiarnø budum" (ungefär "i bodarna på Tjärnebo"). På Björns och Truls' tid är Tjärnebo ett helt mantal skatte, eller med en annan term "tre tunnors skyld", som systrarnas mor Anna odelat ärver efter sin far Bryngel. Systrarnas far Anders ärver "1 ½ tunnor" i Treje.

De tre systrarna har således att dela på "4 ½ tunnor", vilket löses så att Karins arvingar ärver södra "halvgården" Tjärnebo, Torborgs arvingar den norra "halvgården", och Ingeborgs arvingar fick delen i Treje.

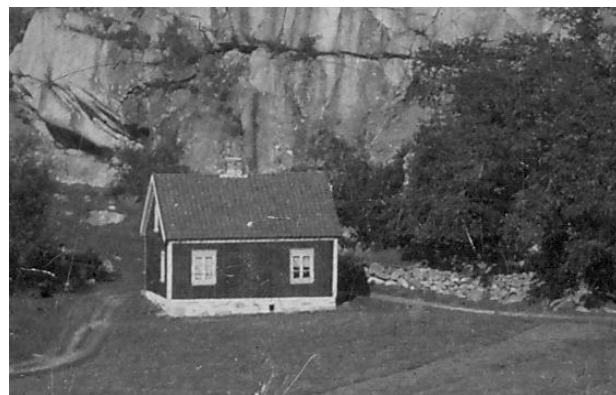
Halvgårdsbegreppet var levande ännu på 1930-talet. Vid något tillfälle då jag gjort något ovanligt bra fick jag beröm av min morfar: "du ä' nock den dykti'aste peltan på hele norlare hallgårn". Jag var förstasida mäktigast stolt innan det gick upp för mig att jag inte bara var den duktigaste, utan också den enda pojken i just detta geografiska område. - Uppdelningen kom också till uttryck så sent som på 1990-talet i samband med en tvist om strandrätt.

År 1711, när målet om odelshemmanet Söby i Lur diskuterades i tinget, är Boel änka. Hon äger södra halvgården tillsammans med sonen Torsten Trulsson, medan norra halvgården ägs av Björns son Anders. (Björns dotter Ingrid är gift till Brevik på Sydkoster. Hennes ättlingar reser längre fram i tiden anspråk på äganderätt i Tjärnebo. Men det får bli en annan historia.)

Förstasidesbilderna i *Vi Släktforskare* 21 och 22

Bertil Holmström

Tjärnebofotografen Samuel Bergqvist (1861-1945) verkade från 1890-talet och åtskilliga år framåt. Många bilder tillkom förstasida på hans eget initiativ, många andra var uppdrag. Liksom samtida kolleger arbetade han med 18 x 24 cm glasplåtar belagda med långsam men mycket finkornig fotoemulsion. En följd är att fotografierna klarar en helt otrolig delförstoring. Tyvärr är bara en handfull plåtar bevarade, men även kontaktkopior ger bra resultat

Förstasidesbilden i förra numret var inskannad från en vackert bruntonad kopia i format 10,5 x 16 cm, med åkrar i förgrunden, berg i bakgrunden, och två hus vid bergsfoten - ett till vänster, förstorat här, och ett större till höger (sid. 1).

I artikeln om ättlingarna efter Erik ”ur-Lax” möter vi Samuel Hansson och Martha Mattisdotter. Det är de som byggt huset på förstasidesbilden.

Underligt nog har stället aldrig fått något namn. Det närmaste är det obestämda "framme på Tjärnebo". När Bergqvist tar sitt fotografi - troligen 1897, se nedan - bor där änkan Martha med de yngsta barnen Julia och Anders, och de faderlösa tvillingarna Valborg och Valdemar (vars far drunknade 1895 - se *ViSif*19).

Huset ovan, Skasslet, byggdes av Axel Zimmerman och hans maka Charlotta Samuelsdotter. Med föräldrarna bor fyra döttrar, Dagmar (1881), Selma (1883), tvillingarna Gerda och Martha (1885), och två pojkar, Charles (1888) och Verner (1890).

Att fotot kan dateras beror på de två pojkar som syns längst ner på stora bilden - med största sannolikhet bröderna Charles och Verner. Kanske har fotografen tagit dem med sig och placerat dem där som staffage? Om de är 9 och 7 vid fototillfället är alltså kortet taget 1897, på något år när.

